

ZER GERTATZEN OTE DA HAN?

Txillardegia.

Ez dakigu.

Ezinbestezko errusikuntza dela-ta, zerbait gertatzen ari dela dirudi. Baina jakin, ezer ez dakigu. Ezin.

Zerbait gertatzen ari dela sinesteko eskubiderik ba genuke, ordea; Krimea-ko deportazio orokorraren berririk, esate baterako, bi urte luzetan barrena izan ez genuelako.

Arazo hura, halere, ez zen xumea izan: 1944-ko Maiatzaren 18-an Krimeako 350.000 tataroak harrapatu zituen NKVD-ak; eta, ez bat eta ez bi, Erdialdeko Asiara eraman zituen: Uzbekiztan-era gehienak, Samarkanda eta Taxkhent inguruetara, Txina-tik ez urrun. Bidaian eta ondoko 18 hilabeteetan, deportatuen % 46 hil ziren. Genozidio osoa gertatua zen, hitz batez; baina munduak ezer ez zekien, eta ezer ez daki. Areago: «kolaborazionismo» arena, aitzekia izan zela gaur Moskuko gobernuak aitortzen duelarik. Gaur bai: gaur Stalin-en hilkitzetatik bat jotzen da hau. Baina Uzbekiztanen daude beti tataroak; gelditu zirenak bederen.

Ukranian, era berean, zer gertatzen den ez dakigu xuxen. Ekaldeko nazio-arazo horietan jakitun direnek, azkeneko 18 urteotan preso eta deportaturik altxatu diren 1.200 ukrainiar abertzaleen lerrokada prestatu dute. Beroien kontrako salaketa beti da berbera: «nacionalismo pequeño-burgués».

Georgian eta Armenian zer gertatzen den zehazki ez dakigu. Nola jakingo? Baina zirrikituetatik guganaino heltzen diren berrien bitartez, hau ageri da garbiki: Georgian, eta Armenian, eta Bielorrusian, eta Azerbaijan-en ere, «aberrikeria burges-txiki» delako hori bizi-bizirik dagoela.

Letonian ere, intelektuaren deihadar etsietan soma daitekeenez, Zar-en garaian bezala, hizkuntzen mailako jokabideetan eta demografi-oinarriaren aldaketan (letoniarrak gutxiengo bihurtuak dira beren sorlekuan) aurrera doa errusikuntza: «Tous sont unanimes a considérer que le régime communiste a repris la politique impérialiste de l'Empire russe, mais avec des méthodes plus dures et plus perfectionnées», irakurtzen da «samizdat»-eko agerkarietan.

Amalrik-en kasoan berriro agertu denez, nahastu egiten gaituzte borrokalari anti-sovietiko horiek, gaitzi gertatzen zaizkigu, nardatu ere egiten gaituzte; ezkerraldean batez ere. «Baketan utz gaitzate», esango bide luke askok. «Anti-komunismoan» ez lerratzeke beldurrak (eta zergatik ez lerratuko?), itsu eta gor egiten gaitu; egia entzuteko soraio eta luzakor.

Eta «anti-komunismo»an ez erortzeko (vade retro!), manikeismoan eta hemiplejia politikoan erortzen gara:

1944-ko Maiatzaren 18: Tataroak ez Krimean.

kritikak bai, salakuntzak bai; baina, otoi, PC-ak agintzen duen erresumetatik at!

Hori dela bide, Mindaugas Tamonis-en gertakari beldurgarriak berak oihartzunik ez du sortu Mendebaldean.

Lithuanian ere, URSS-eko errusitar ez diren errepublika guztietan bezala, «aberrikeria burges-txiki» delakoa dago, ezin menderatua (nahiz merkatu burgesik ez izan aspaldidanik). Eta lithuaniar abertzaleak gaizki ibiltzen dira.

M. Tamonis hori zen horietako bat. Lanbidez-kimikalari, deklarazio gogor bat egin zuen 1974-an Lithuanian aldea eta errusikuntzaren kontra. Politziak harrapatu, eta Vilnius-ko «psikiatriko»an sartu zuen lau hilabetez.

1975-ko Ekainaren 25-an, berriro beraz, Lithuanian eskubideen aldeko txosten bat bidali zion bertako Komunista Alderdiari; bereziki lithuaniar kulturaren eta hizkuntzaren alde mintzo zelarik. Handik bi egunetara, Ekainaren 27-an, arrestatua izan zen; eta, bigarren aldiz, «psikiatriko»an sartua. Hain zuzen ere honen ondorioz, hil egin zen Tamonis-en ama Ekainaren 29-an.

Berriro ere askatu zuten; baina ospitalera agertzeko eskatuz. Tamonis ez zen joan. Handik egun gutxitara, 1975-ko Azaroaren 5-an, zeharo desegina agertu zen haren gorputza trenbide batean. Tamonis-ek 35 urte zituen; eta alarguna eta bi haur utzi ditu.

Lithuania-ko Elizak ez du «ustegabezko ezbeharraren» tesia sinetsi; eta argi eta garbi jakin erazi du.

Tamonis-en kasoan ez baita lehenengoa, eta ez gutxiagorik ere, lithuaniar abertzaleek besterik pentsatzen dute: genozidiorik ezin dela gaur egin; eta, horregatik, Lithuanian, eta ez Lithuanian bakarrik, herria isil eraztekotan, ba dagoela oposizio abertzalea buruzagirik gabe uzteko plangintza osoa. Abertzaleen buruzagi agertzen zen Tamonis, eta «ezbeharrez» hil da.

Zer adierazten du honek guztiak?